Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaperiaatteet –

kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma ministeri-neuvoston työssä

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Sisältö

Johdanto 3
Kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma 4
Koko Pohjoismaiden ministerineuvostoa koskevat työtavat ja vastuu 6
Sisällyttämisen yhteiset periaatteet 7
Seuranta ja arviointi 8
Aineistoa työn tueksi 8

Kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttäminen ministerineuvoston työhön on edellytys Pohjoismaiden ministerineuvoston vision saavuttamiseksi. Vision tavoitteena on, että Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä.

Johdanto

Kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman tulee näkyä Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikessa työssä. Näiden näkökulmien sisällyttäminen työhön on edellytyksenä Pohjoismaiden ministerineuvoston vision saavuttamiselle. Pohjoismaiden visiona on tulla maailman kestävimmäksi ja integroituneimmaksi alueeksi vuoteen 2030 mennessä.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman tulee vaikuttaa järjestelmällisesti Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikkeen toimintaan. Näkökulmat tulee ottaa huomioon kaikissa työvaiheissa: suunnittelussa, päätöksenteossa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Vastuu tästä kuuluu kunkin asian parissa tavallisesti työskenteleville työntekijöille ja toimijoille.

Näiden toimintaperiaatteiden tarkoituksena on selventää edellytyksiä toteuttaa Pohjoismaiden ministerineuvoston visio 2030 vihreämmästä, kilpailukykyisemmästä ja sosiaalisesti kestävämmästä Pohjolasta. Pohjoismaiden ministerineuvoston työn tulee näiden edellytysten mukaan olla kestävää, osallistavaa, edustavaa ja saavutettavaa. Toimintaperiaatteissa kiinnitetään myös huomiota toimintatapoihin, jotka myötäilevät kansainvälisiä velvoitteita, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, YK:n naisten oikeuksien sopimusta ja YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Vain tällaisen lähestymistavan avulla voidaan saavuttaa Pohjoismaiden kestävän kehityksen tavoitteet niin, ettei ketään jätetä ulkopuolelle.

KUVA: UNSPLASH.COM

KUVA: UNSPLASH.COM

KUVA: GLOBALGOALS.ORG

Kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma

Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikkeen toimintaan tulee sisällyttää kolme monialaista näkökulmaa: kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma. Seuraavassa kuvataan lyhyesti näiden näkökulmien sisällyttämistä Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön:

- **Kestävä kehitys:** Kestävän kehityksen sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön tarkoittaa käytännössä sitä, että pohditaan ja otetaan huomioon, miten tehdyt aloitteet ja päätökset vaikuttavat yhteiskuntaan kestävän kehityksen sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen ulottuvuuden kautta. Agenda 2030 -toimintaohjelma ja globaalit kestävän kehityksen tavoitteet toimivat tiennäyttäjinä ennen kaikkea kokonaisuutena mutta myös kestävän kehityksen yksittäisten tavoitteiden ja osatavoitteiden kautta.

- **Tasa-arvo:** Tasa-arvonäkökulman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön tarkoittaa käytännössä sitä, että pohditaan ja otetaan huomioon, miten tehdyt päätökset ja aloitteet vaikuttavat naisiin ja miehiin. Työssä tulee edistää sitä, että naiset ja miehet saavat yhtäläiset mahdollisuudet muokata yhteiskuntaa ja omaa elämäänsä.

- **Lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma:** Lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön tarkoittaa käytännössä sitä, että pohditaan ja otetaan huomioon, miten tehdyt päätökset ja aloitteet vaikuttavat lapsiin ja nuoriin. Lapsen etu on otettava huomioon kaikissa päätöksissä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että lasten ja nuorten osaaminen ja näkökulma tulee sisällyttää omaan työhön.

Nämä kolme eri näkökulmaa ovat sekä osittain päällekkäisiä että toisiaan täydentäviä. Kestävä kehitys on yläkäsite, johon sisältyvät myös tasa-arvo sekä lasten ja nuorten kehitysmahdollisuudet.

Pohjoismaissa kestävän kehityksen hyväksi tehtävässä työssä keskitytään erityisesti ekologisesti kestävään kehitykseen, sillä se on erityishaasteemme kestämättömän kulutuksen ja tuotannon, ilmastonmuutoksen sekä luonnon monimuotoisuuskriisin takia. Näihin pyrkimyksiin on kuitenkin aina sisällytettävä kestävän kehityksen sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus, jotta voidaan puhua todellisesta kestävyydestä.

Kestävän kehityksen sosiaaliseen ulottuvuuteen sisältyy selkeä monimuotoisuusnäkökulma, jonka mukaan seurauksia ja osallistamista on tarkasteltava myös sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun, iän, vammaisuuden, etnisen alkuperän, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen ja sosioekonomisen taustan näkökulmista. Tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman huomioon ottamisessa on tärkeää muistaa, että naisten ja miesten tai poikien ja tyttöjen ryhmät eivät ole yhtenäisiä. Erilaisten valtarakenteiden analysointi voi olla ratkaisevan tärkeää työn kannalta.

Monialaiset näkökulmat vaikuttavat toisiinsa usealla eri tavalla. Esimerkiksi tyttöjen ja poikien erilaisten elinolojen huomioon ottaminen on tärkeää kaikkien kolmen eri näkökulman kannalta. Pohjoismaiden pääministerit ovat myöntäneet tasa-arvon tärkeyden ja korostaneet sitä perusedellytyksenä Agenda 2030 -toimintaohjelman sekä globaalien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.[1]

[1] https://www.norden.org/fi/node/37458

Sen lisäksi, että kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulma on aina sisällytettävä Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön, ne ovat myös tärkeitä poliittisia toimialoja pohjoismaisessa yhteistyössä. Kaikki näkökulmat on aina tärkeää muistaa sisällyttää työhön – myös silloin, kun työn varsinaisena kohteena on kestävä kehitys, tasa-arvo, lapsen oikeudet tai nuorten asiat tai kun lapset ja nuoret ovat työn kohderyhmänä.

Näissä toimintaperiaatteissa korostetaan siksi kaikkien näiden näkökulmien laajaa huomioon ottamista sektorien ja laitosten työssä.

KUVA: GLOBALGOALS.ORG

KUVA: UNSPLASH.COM

KUVA: UNSPLASH.COM

Koko Pohjoismaiden ministerineuvostoa koskevat työtavat ja vastuu

Kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön tarkoittaa oman työn jatkuvaa analysointia näiden näkökulmien pohjalta ja siihen perustuvaa päätöksentekoa. Käytännössä se voi tarkoittaa hankkeen tai konferenssin suunnittelua, päätöksiä tuen jakamisesta ja sen kriteereistä, toimeksiannon muotoilua yhteistyökumppanille tai jonkin kampanjan tai toimenpiteen tulosten ja vaikutusten arviointia.

Päävastuu toimintaperiaatteiden toteuttamisesta on pääsihteerillä ja ministerineuvostoilla. Vastuu kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämisestä Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön kuuluu kaikille Pohjoismaiden ministerineuvostossa tai sen toimeksiannosta toimiville politiikan alaan katsomatta.

Näkökulmien sisällyttämisestä ovat vastuussa

- sihteeristön työntekijät (osastopäälliköt, erityisasiantuntijat, koordinaattorit, projektipäälliköt ja viestinnän erityisasiantuntijat)
- ministerineuvoston alaisten laitosten ja yhteistyöelinten työntekijät (laitosten johtajat, erityisasiantuntijat, koordinaattorit, projektipäälliköt ja viestinnän erityisasiantuntijat)
- komiteoiden jäsenet
- toimijat Pohjoismaiden ministerineuvoston tukemissa hankkeissa
- yhteistyökumppanit (esimerkiksi tutkijat ja asiantuntijat), päättäjät ja toimeksisaajat
- puheenjohtajamaat Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön sisältyvässä toiminnassa ja eri prosesseissa.

Sisällyttämisen periaatteena on se, että oman työalasi ja omien työprosessiesi asiantuntijana olet paras tunnistamaan tarkoituksenmukaisia kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmia omalla alallasi.

KUVA: NORDEN.ORG

KUVA: UNSPLASH.COM

Sisällyttämisen yhteiset periaatteet

Pohjoismaiden ministerineuvoston työn tulee olla *kestävää, tasa-arvoista, osallistavaa, edustavaa ja saavutettavaa*. Jotta näkökulmat voidaan sisällyttää tasavertaisesti kaikille politiikan aloille ja kaikkeen toimintaan, sisällyttämiselle on määritetty seuraavat yhteiset periaatteet:

Kaikkien sektorien ja laitosten tulee

- varmistaa, että niillä on *tietoa ja osaamista* työskennellä näiden toimintaperiaatteiden mukaisesti. Pohjoismaiden ministeri-neuvosto varmistaa säännöllisesti, että tarjolla on koulutusta ja tukiaineistoa, jotta toimintaperiaatteiden edellyttämää osaamista voidaan kehittää.

- *toteuttaa vaikutusten arviointeja sekä laatia tulos- ja toimintatavoitteita*, joita voidaan hyödyntää kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmasta tehtävässä omassa työssä. Pohjoismaiden ministerineuvosto varmistaa, että sektoreita ja laitoksia neuvotaan vaikutusten arviointien toteuttamisessa ja tavoitteiden muotoilussa. Sektorit ja laitokset vastaavat itse toteutuksesta.

- sisällyttää kaikki näkökulmat *ohjausasiakirjoihin ja työkaluihin* järjestelmällisesti päivittäistä toimintaa tukevalla tavalla.

- toimia *tietoisesti ja edistää* kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman *vahvistamista* pohjoismaisessa yhteistyössä. Tämän varmistamiseksi sektorien oman työn vaikutuksia arvioidaan kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmasta.

- varata resurssien suunnittelussa *aikaa ja varoja*, jotka mahdollistavat kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman onnistuneen sisällyttämisen työhön.

- pyrkiä *naisten ja miesten tasaiseen jakaumaan* erilaisissa komiteoissa sekä ohjaus- ja viiteryhmissä (40–60 prosenttia) ja perusteltuun edustukseen muiden asianmukaisten monimuotoisuuden määritteiden pohjalta.

- seurata Pohjoismaiden ministerineuvoston **periaatteita lasten ja nuorten osallistamisesta**, mikäli *lapsia ja nuoria* osallistetaan työhön.

- varmistaa kokousten ja muiden tapahtumien järjestämisen yhteydessä niiden *saavutettavuus* osallistujien toimintakyvystä riippumatta. Ohjeita ja ideoita saavutettavien konferenssien, seminaarien ja muiden tapahtumien järjestämiseen on Pohjoismaiden ministerineuvoston ruotsinkielisessä esitteessä **Möten för alla – Råd och inspiration för tillgängliga konferenser, seminarier och arrangemang**. Viestinnässä tulee myös aina pyrkiä selkeään ja saavutettavaan kielenkäyttöön.

- pyrkiä valitsemaan tavaroiden ja palveluiden hankinnassa ja käytössä *ekologisia sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä vaihtoehtoja*.

Seuranta ja arviointi

Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaperiaatteiden mukaista työtä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Pohjoismaiden ministerineuvosto raportoi toimintaperiaatteiden mukaisesta työstään pohjoismaisille yhteistyöministereille (MR-SAM) ja Pohjoismaiden neuvostolle joka toinen vuosi. Toimintaperiaatteita päivitetään tarpeen mukaan joka neljäs vuosi Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030 -toimintasuunnitelman mukaisesti.

Aineistoa työn tueksi

Tukea periaatteiden sisällyttämistyöhön saa tarvittaessa ottamalla yhteyttä **kestävän kehityksen**, **tasa-arvoalan** sekä **lapsi- ja nuorisoyhteistyön** erityisasiantuntijoihin. Heiltä saa myös lisäaineistoa ja apua työn tueksi.

KUVA: UNSPLASH.COM

KUVA: UNSPLASH.COM

Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaperiaatteet – kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeuk-sien ja nuorten näkökulma ministerineuvoston työssä

PolitikNord2020:720
ISBN 978-92-893-6758-5 (PDF)
ISBN 978-92-893-6759-2 (ONLINE)
http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2020-720

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2020

Ulkoasu: Louise Jeppesen

Pohjoismainen yhteistyö
Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodois-ta. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä os-ana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maa-ilmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Kööpenhamina
www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut